

УДК 74+377/378:002.8

ДИЗАЙН-ОСВІТА: ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

БОРИСЕНКО Ольга

Українська академія друкарства, Львів, Україна
olga_borysenko@ukr.net

Динаміка суспільних змін й зламів ставить перед людством складні проблеми та виклики, які сьогодні не забезпечені готовими дизайн-рішеннями та результатами. Підготовка дизайнера усіх освітніх рівнів, яка орієнтована на класичну методологію наукового пізнання, наприкінці ХХ – початку ХХІ століть змінює парадигму на методологію постнекласичної науки. Відображення цих змін в освітньому процесі підготовки майбутнього фахівця дизайнера вимагає перегляду підходів у системі створення знань, орієнтованих на результат – шляхом вирішення складних та багатомірних проблем людини і формування середовища за допомогою дизайну. Спрямування викладання, навчання, наукових досліджень у напрям вирішення багатомірних завдань поза дисциплінарними межами базується на трансдисциплінарному підході, який у контексті новітньої парадигми наукового пізнання здатний вибудувати стратегію перспективного розвитку спеціальності.

Ключові слова: дизайн, освіта, трансдисциплінарний підхід.

ВСТУП

За даними ЄДЕБО освітня діяльність у галузі 022 «Дизайн» в Україні здійснюється у 115-ти закладах середньої та вищої освіти. У Державному класифікаторі професій (ДК 003:2010), який введено 2010 року, вперше подано типові кваліфікаційні характеристики професій з дизайну та перелік базових спеціалізацій «Промисловий дизайн», «Дизайн середовища», «Графічний дизайн», «Дизайн одягу (взуття)», виділено 29 найменувань професій дизайнера. В межах спеціалізацій у закладах фахової передвищої, професійно-технічної та вищої освіти діють освітні (освітньо-професійні, освітньо-наукові чи освітньо-творчі) програми (ОП), серед яких перспективні: «Дизайн промислових виробів» «Дизайн ландшафту», «Мультимедійний дизайн», «Комунікативний дизайн» та ін.

Система освітніх компонентів ОП дизайн-спеціалізацій сьогодні в більшості ЗВО базується на методології класичної науки. У навчальних планах домінують дисципліни гуманітарного циклу, образотворчого й декоративного мистецтва, недостатньої уваги приділено професійній підготовці й здобуттю фахових компетенцій дизайнера.

Перспектива розвитку галузі «Дизайн» у технічних та гуманітарних навчальних закладах України вимагає посилення освітньо-професійної бази: забезпечення викладацькими кадрами – фахівцями-дизайнерами, науковцями-

практиками, дипломованими випускниками галузі, навчально-методичними та матеріально-технічними ресурсами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Усвідомлення дизайну як сфери науки і мистецтва, техніки і філософії, духовної практики та авторської рефлексії в контексті постнекласичної та когнітивно-синергетичної парадигм наукового пізнання, спрямованого на формування збалансованого соціосистемного середовища життєдіяльності людини, дає поштовх до аналізу професійної підготовки дизайнера як фахівця для вирішення актуальних комплексних проблемних завдань в межах теорії і практики багатьох предметних полів за допомогою трансдисциплінарного підходу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Методологія дизайну на різних етапах формування і розвитку художньо-проектної діяльності XIX–XX століть базувалась на засадах образотворчого та декоративного мистецтва з фокусуванням на категоріях – функція, матеріал, естетика.

Фахова підготовка дизайнера не забезпечена сьогодні усіма складовими професійної підготовки. Проблема кадрів, відсутності сучасних технологій пріоритетних напрямків дизайнерської діяльності, класична методологія й дисциплінарний підхід не спрямовують дизайн-освіту до перспективного розвитку. Професійно-орієнтовані дисципліни, пов'язані із фаховими компетенціями спеціальності та інтегративними курсами, не містять чіткої предметної та наукової складових, й подекуди підмінені циклом образотворчих дисциплін. Структурно-логічні схеми спеціалізацій не відображають комплексність підготовки дизайнера й не використовують освітні компоненти з окремих суміжних галузей знань. Необхідне впровадження безперервної дизайнерської освіти, належне забезпечення навчального процесу професійними дизайнерськими кадрами вищої кваліфікації, навчально-методичними й матеріально-технічними ресурсами в контексті нової парадигми дизайну [2].

Сукупність векторів дисциплінарного підходу – мультидисциплінарний підхід, де кожна дисципліна є самостійною, вибудовує проєктний результат навколо теми, а не проблеми. Міждисциплінарний підхід в науково-практичній дизайн-діяльності характеризують перетини фрагментів дисциплін (рис. 1).

Трансдисциплінарний підхід дає змогу запровадити в освітніх програмах галузі «Дизайн» зведення / об'єднання дисциплін професійного спрямування. Це дасть можливість вибудувати наскрізні трансдисциплінарні взаємозв'язки у навчальному процесі. Сенсом зведення / об'єднання дисциплін є впровадження комплексного підходу наскрізного розуміння проблематики дизайну в системі «людина-предмет-середовище».

Впровадження трансдисциплінарних підходів у дизайн-освіті зумовлено динамікою суспільних змін, складністю вирішуваних проблем, внутрішніми та зовнішніми викликами. Трансдисциплінарний підхід допомагає створити освітні програми дизайн-спеціалізацій усіх рівнів як відповідь на вирішення проблеми якісної підготовки фахівця. Перебудова ОП із дисциплінарного рівня – прогнозування результатів та здобуття фахових компетенцій, на

трансдисциплінарний рівень – вирішення завдання та отримання проектного результату, відбувається через інтеграцію необхідних знань з низки дисциплін, інтерпретацію теорії через практику.

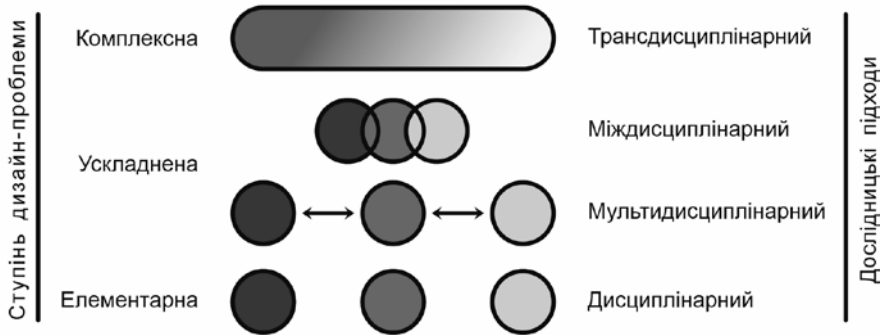

Рис. 1. Дизайн-проблема: дослідницькі підходи [3]

Дизайн сьогодні вирішує складні та багатовимірні проблеми людства у контексті стратегічних напрямків сталого розвитку. Можливість об'єднати різні галузі знань в межах єдиної проблеми, об'єднати сегментний аналіз у цілісну освітню програму є основою трансдисциплінарного підходу в дизайн-освіті.

ВИСНОВКИ

Фахова підготовка дизайнера включає взаємодію науки, практики та суспільних викликів способом поєднання знань багатьох предметних полів у вирішенні актуальних комплексних завдань створення та організації цілісного гармонійного середовища життєдіяльності людини, складних соціальних, екологічних, економічних проблем суспільства.

Використання інструментарію на основі трансдисциплінарного підходу в освітніх програмах галузі 022 «Дизайн» відкриває можливість поєднання методології й методів різних наук і практик, підвищує якість розв'язання комплексних багатовимірних навчальних завдань, дає поштовх формуванню методології дизайн-проекування, яка спирається на стратегічні напрями сталого розвитку людства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Mygal, Stanislav, Borysenko, Olha & Skrynkovskyy, Ruslan (2022), Impulses of Design of Ukraine in the Conditions of Progress and Socio-cultural Transformations of Project Culture of the XIX – the Beginning of the XXI Centuries, Path of Science; Vol 8, No 1. <http://dx.doi.org/10.22178/pos.78-2>
2. Мигаль С. П., Борисенко О. М. (2017). Лабіринти дизайну, Львів, Українська академія друкарства. 256 с.
3. Dennison, Bill (2017). Transdisciplinary literacy: Seven principles that help define transdisciplinary research. UMCES integration and application network.

URL: <https://ian.umces.edu/blog/2017/03/06/transdisciplinary-literacy-seven-principles-that-help-define-transdisciplinary-research/>.

BORYSENKO O.
DESIGN-EDUCATION: A TRANSDISCIPLINARY APPROACH

The dynamics of social change and fractures place complex problems and challenges to humanity, which are not provided with finished solutions design and results now. The background of all educational levels for designers was focused on the classical methodology of scientific knowledge. But the paradigm of the design methodology changed to post-classical science in the late XX – early XXI centuries. Reflecting on these changes in the educational process for designers requires a review of approaches in the system of creating results-oriented knowledge by solving complex and multidimensional human problems and creating an environment through design. The guideline of teaching, learning, and research in the direction of solving multidimensional problems beyond disciplinary boundaries is based on a transdisciplinary approach. It can build a strategy for the future development of the specialty in the context of the latest paradigm of scientific knowledge.

Keywords: design, education, transdisciplinary approach.